

УДК 378:147:001.895

Ю. М. Кобюк

Інститут педагогічної освіти
і освіти дорослих НАПН України

ЗАСТОСУВАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ЯК ПЕДАГОГІЧНА УМОВА ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ДО ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Анотація. Стаття присвячена дослідженню інтерактивних технологій навчання як педагогічної умови готовності майбутніх вчителів до інноваційної діяльності. Описані пріоритетні напрямки розвитку сучасної системи вищої освіти в Україні. Досліджено поняття інновація, інноваційна діяльність, готовність, готовність до інноваційної діяльності. Визначено що готовність до інноваційної діяльності передбачає залежність між ефективністю діяльності педагога і його спрямованістю на вдосконалення свого професійного рівня. Розкрито роль інтерактивних технологій в процесі формування готовності до майбутньої інноваційної діяльності як складової частини їхньої професійної підготовки до педагогічної діяльності.

Ключові слова: інтерактивні технології, інновації, інноваційна діяльність, готовність, готовність до інноваційної діяльності.

Постановка проблеми. Модернізація системи освіти в Україні передбачає широке впровадження інновацій. До основних напрямків інноваційних процесів в системі освіти на сучасному етапі її розвитку слід віднести :модернізацію типів та структури освітніх навчальних закладів, оновлення змісту навчання і виховання, розробку та апробування нових педагогічних технологій, зміна форм і методів навчання та виховання, виділення оновлених технології моделювання та проектування, які реалізуються через навчальні модулі, модернізація форм і методів управління сучасним закладом освіти.

Інноваційна діяльність вчителів стає на сьогоднішній день основним напрямом реалізації реформ які передбачають модернізацію в освіті, що в свою чергу є одним із суттєвих напрямів переходу до моделі інноваційного розвитку України в цілому. В цьому контексті важливого значення набуває проблема підготовка майбутніх вчителів до інноваційної діяльності. Також актуальність даного питання визначається постійним зростанням вимог суспільства до

вчителя. Відповідно до яких сучасний вчитель повинен мати високий рівень компетенції, розвинений інтелект, комунікативні здібності, здатність до інноваційного мислення, до постійної самоосвіти й самовдосконалення, до ефективної діяльності в нестандартних ситуаціях та спрямованості на творчу самореалізацію.

Розвиток у майбутнього вчителя вищезазначених якостей та його підготовка до інноваційної діяльності неможлива без застосування в цьому процесі сучасних педагогічних технологій. Серед яких значне місце належить інтерактивним. Інтерактивні технології в сучасному освітньому середовищі постають як одна з педагогічних умов готовності майбутніх вчителів до інноваційної діяльності.

Аналіз актуальних досліджень. Результати аналізу сучасної психолого-педагогічної літератури свідчить, що такі вітчизняні дослідники, як І. Зязюн, Н. Кузьміна, О. Пехота, О. Сисоєва, Л. Хомич приділяють велику увагу професійній підготовці майбутніх учителів. Серед зарубіжних вчених, які займалися проблемами готовності до професійної діяльності працюють слід виділити таких як: Є.Васильєв, Д.Гопкінз, Л.Кандилович, М.Кларин, Н.Кузьмін, О.Пригожин, Б.Сазонов, В.Сластьонін, В.Шукшунов та ін.

До проблеми готовності майбутніх вчителів до інноваційної діяльності звертаються багато вчених. Різні аспекти цієї проблеми стали предметом наукових досліджень багатьох вчених, серед них З. Абасов, В. Уруський, О. Біляковська, Т. Демиденко, І. Дичківська, Н. Клокар, О. Коберник, К. Макогон, В. Сластьонін.

Особливе місце посідають дослідження вчених присвячені інтерактивному навчанню таких фахівців, як І. Абрамова, Н. Балицька, О. Біда, Г. Волошина, О. Єльнікова, Н. Коломієць, О. Пехота, Л. Пироженко, Н. Побірченко, О. Пошетун, В. Рибальський, Т. Сердюк, А. Смолкін, П. Шевчук та ін.

Мета статті. Проте, не зважаючи на кількість наукової літератури, питання застосування інтерактивних технологій як педагогічна умова готовності

майбутніх вчителів до інноваційної діяльності досліджене недостатньо. Окреслена проблема і буде метою нашого дослідження.

Виклад основного матеріалу. Цілеспрямована діяльність, заснована на осмисленні власного педагогічного досвіду за допомогою порівняння з метою досягнення вищих результатів, отримання нового знання, внесення нового в традиційну систему освітньої практики науковці характеризують як інноваційна діяльність. Інноваційна діяльність і її процес багато в чому залежать від інноваційного потенціалу педагога, який передбачає вищий ступінь педагогічної творчості, педагогічне винахідництво нового в педагогічній практиці, що спрямоване на формування творчої особистості, враховує соціально-економічні та політичні зміни в суспільстві й проявляється в цілепокладанні, визначенні мети, завдань, а також змісту і технологій інноваційного навчання [8].

В основі поняття інноваційна діяльність лежить термін «інновації», які визначають як вперше створені вдосконалені або застосовані освітні, дидактичні, виховні, управлінські системи їх компоненти, що суттєво поліпшують результати освітньої діяльності [4, 7]. М. Кларін в поняття «інновація» вкладає наступний зміст: «Інновація відноситься не тільки до створення і поширення нововведень, а й до перетворень, змін у способі діяльності, стилі мислення, який з цими нововведеннями пов'язаний» [2].

Сьогодні інноваційна діяльність є невід'ємною частиною педагогічної практики, тому майбутній вчитель повинен бути готовим до її здійснення.

У великому тлумачному словнику сучасної української мови поняття «готовність» визначається як бажання зробити що-небудь [1, 194]. Готовність педагога до інноваційної діяльності - це складне інтегративне новоутворення особистості, суть якого складають взаємодія мотиваційного, когнітивного, операційного і особистісного компонентів у їх єдності, що проявляється в прагненні до інноваційної діяльності і в підготовленості до її здійснення на професійному рівні [7]. Вважаємо за доцільне більш детально розглянути ці компоненти. Мотиваційний компонент виступає як сукупність мотивів, адекватних цілям та завданням педагогічної діяльності; когнітивний являє собою

сукупність знань, необхідних для продуктивної педагогічної діяльності; операційний компонент - сукупність вмінь та навичок практичного вирішення завдань у процесі педагогічної діяльності; особистісний компонент - це сукупність особистісних якостей, важливих для виконання професійної діяльності. Ефективна взаємодія цих компонентів забезпечить: творчу спрямованість педагога, інноваційну обізнаність вчителя, його технологічну озброєність в сфері проблем педагогічної інноваційної діяльності.

Готовність до інноваційної діяльності є внутрішньою силою, що формує інноваційну позицію педагога. На нашу думку, джерелами готовності до інноваційної діяльності можуть виступати особистісний розвиток, професійна спрямованість, виховання й самовиховання, професійне самовизначення себе як педагога та ін.

Формування готовності майбутнього педагога до інноваційної діяльності це складний довготривалий процес, який складається з етапів, має свої показники та умови. Аналізуючи наукову літературу ми виокремили комплекс педагогічних умов, які забезпечують результативність підготовки вчителя до інноваційної діяльності відносять наступні:

- цілеспрямоване і послідовне відображення у змісті й методиці педагогічної освіти сутності інноваційної діяльності;
- особистісно орієнтоване навчання вчителя;
- формування готовності педагога до інноваційної діяльності як підсистеми формування загальнопрофесійної готовності вчителя.
- вдосконалення організаційного і науково-методичного забезпечення підготовки педагога-новатора.
- формування професійно-ціннісного ставлення педагогів до освоєння нововведень.
- забезпечення єдності теоретичної і практичної підготовки вчителів до дослідно-експериментальної роботи.

Проте ми вважаємо що важливою і невід'ємною умовою формування готовності до інноваційної діяльності, в сучасній системі освіти, де провідну роль

займають інноваційні технології становлять технології інтерактивного навчання. За О. Пометун та Л. Пироженко інтерактивні технології навчання – це технології, що включають в себе чітко спланований результат навчання, використання окремих інтерактивних методів та прийомів, що забезпечують активний характер взаємодії учасників навчального процесу на засадах співпраці та співтворчості [5, 7]. Переваги їх застосування полягають в тому, що з допомогою інтеракції стає можливим створення динамічної, гнучкої системи навчання, що забезпечує безперервне, адаптоване до реальної ситуації керування взаємодією педагога й осіб, які навчаються. Навчання відбувається в режимі активної взаємодії слухачів з педагогом і між собою на такому рівні загальнокультурного й інтелектуального розвитку, на якому знаходяться суб'єкти навчання. Інтерактивні технології дають змогу створювати таке навчальне середовище, де процес набуття теоретичних знань тісно пов'язаний з опануванням студентами відповідними видами діяльності, а групові форми організації навчання розглядаються як основний механізм розвитку особистості [6, 2].

З метою підготовки майбутніх вчителів до використання інтерактивних технологій в процесі підготовки майбутніх вчителів до здійснення інноваційної діяльності ми пропонуємо дотримуватися таких психолого-педагогічних умов:

- цілеспрямованість та систематичність підготовки до оволодіння знаннями та формуванням практичних вмінь у професійній підготовці,
- запровадження інтерактивного тренінгу що збільшить практичну підготовку студентів;
- створення атмосфери партнерства, співпраці, співдружності;
- створення високої мотивації навчання; забезпечення самореалізації у майбутній професійній діяльності.

Слід мати на увазі, що сучасному педагогу, педагогу інноваційного спрямування, під час роботи необхідно вміти реалізовувати педагогічний гуманізм, співробітництво, мати тверду особистісну позицію. Крім того, в освітніх перетвореннях, головною характеристикою яких виступає інноваційність, особливо важливого значення набувають вимоги до рівня

теоретичних знань і практичної підготовки вчителя. Він повинен уміти спрямовувати навчально-виховний процес на особистість учня, вибудовувати свою професійну діяльність так, щоб кожен мав необмежені можливості для самостійного і високоефективного розвитку. Все це визначає проблематику і зміст професійної та особистісної підготовки педагога яка відрізняється від вже існуючої. Йдеться про те, що під час навчання він має набути комплекс знань та вмінь використання яких дає змогу активно включатися в інноваційну педагогічну діяльність.

Висновки. Підведемо підсумки. Під готовністю до інноваційної діяльності слід розуміти інтегральну якість особистості, яка характеризується наявністю та певним рівнем сформованості мотиваційного, когнітивного, операційного і особистісного компонентів у їх єдності, що проявляється в прагненні до інноваційної діяльності і в підготовленості до її здійснення на професійному рівні.

Під формуванням готовності педагогів до інноваційної діяльності розуміють процес цілеспрямованого розвитку всіх сторін і якостей особистості, які складають готовність до даної діяльності. Для успішного керівництва процесом формування готовності майбутніх вчителів до інноваційної діяльності необхідно створити умови, за яких даний процес буде здійснюватися через створення відповідного освітнього середовища. Ми виділили інтерактивні технології як важливу і невідемну умову формування готовності до інноваційної діяльності. Інтерактивні технології є технологіями навчання, виховання і розвитку особистості. Враховуючи те, що навчання із застосуванням інтерактивних технологій дозволяє без зайвих зусиль засвоїти великий об'єм інформації, в результаті чого вчителі здатні вільно володіти навчальним матеріалом, можна з упевненістю сказати що інтерактивне навчання є інноваційним підходом у навчальному процесі.

Перспективи подальших досліджень. Проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів даної проблеми.

РЕЗЮМЕ

Ю. Н. Кобюк. Применение интерактивных технологий как педагогическая условие готовности будущих учителей к инновационной деятельности

Аннотация. Статья посвящена исследованию интерактивных технологий обучения как педагогического условия готовности будущих учителей к инновационной деятельности. Описанные приоритетные направления развития современной системы высшего образования в Украине. Определено, что готовность к инновационной деятельности предполагает зависимость между эффективностью деятельности педагога и его направленностью на совершенствование своего профессионального уровня. Раскрыта роль интерактивных технологий в процессе формирования готовности к инновационной деятельности как составной части их профессиональной подготовки к педагогической деятельности.

Ключевые слова: интерактивные технологии, инновации, инновационная деятельность, готовность, готовность к инновационной деятельности.

SUMMARY

Y. M. Kobiyk. Use of interactive technology as a pedagogical conditions readiness future teachers to innovate

Summary. The article investigates interactive learning technologies as pedagogical conditions of future teachers to innovate. We describe the priorities of the modern system of higher education in Ukraine. The concept innovation, innovation, willingness, commitment to innovation, the innovation potential teacher. Today, innovation activities are an integral part of teaching practice, because innovations significantly improve the results of educational activities. Innovation and process it largely depends on the innovative capacity of the teacher, the willingness to innovate involves the relationship between the performance of the teacher and his focus on improving their skills. The willingness of the teacher to innovate - is a complex integrative tumor personality, the essence of which consists interaction motivational, cognitive, operational and personal components in their unity, manifested in the quest for innovation and readiness to implement it on a professional level. Training of the future teacher for innovation is a complex long-term process, which consists of the stages has its own parameters and conditions. An important and integral condition for the formation of readiness for innovation in the modern education system, where the lead role is occupied innovative technologies constitute interactive learning technologies. In the article the role of interactive technologies in the process of preparedness for the future of innovation activities as part of their training to educational activities. Interactive technologies, technologies of active interaction, allow you to create a learning environment aimed at innovative approach to training and education, where the process of acquiring theoretical knowledge is closely linked to student mastery of the relevant activities and group learning organizations are seen as the main mechanism of individual trajectories of individual teacher and innovator. We assumed that if the process of preparing future teachers mastery of knowledge and the formation of practical skills will be done purposefully and systematically, and

interactive training will be introduced, created an atmosphere of partnership, cooperation, collaboration and provided a highly motivated and self - learning in their future careers. It will be prepared by a teacher who is able to produce non-traditional forms and methods of work, which in turn will indicate a high level of educational excellence.

Key words: interactive technology, innovation, innovation, willingness, readiness for innovation.

ЛІТЕРАТУРА

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови / Укладач і голов. ред- Бусел В.Т. - К.: Ірпінь: ВТФ "Перун", 2001. - 1440 с. с. 194.
2. Кларин М.В. Инновации в обучении: метафоры и модели: Анализ зарубежного опыта. М., 1997].
3. Клокар Н.І. Психолого-педагогічна підготовка вчителя до інноваційної діяльності: Дис. ...канд. пед. наук: 13.00.04. – К., 1997. – 227 с.
4. Подоження про порядок здійснення інноваційної діяльності// Директор школи. – 2001. - №4 (1480). – С.7.
5. Пометун О. І. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: наук.-метод. посіб. / О. І. Пометун, Л. В. Пироженко; За ред. О. І. Помтеун. – К. : А.С.К., 2006. – 192 с.
6. Сердюк Т. В. Інтерактивні технології навчання суспільних дисциплін як засіб активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів вищих навчальних закладів І-ІІ рівнів акредитації : автореф. дис ... канд. пед. наук : 13.00.09 / Тетяна Василівна Сердюк . – Кривий Ріг., 2010. – 20 с.
7. Уруський В.І. Формування готовності вчителів до інноваційної діяльності: Методичний посібник. – Тернопіль: ТОКІППО, 2005. – 96 с.
8. Формування готовності педагогічних працівників до інноваційної діяльності. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: ruoord.kharkivosvita.net.ua>mc/4.doc].